

Dr. Kolláth György

Deák Ferenchez (is) kötődik az a közhely, hogy igazságot fent, a mennyben szolgáltatnak, itt, lent, a Földön legfeljebb jogot. Az Alkotmánybíróság (AB) 2005. szeptember 12-i döntése rácsafolni látszik erre: fékezett habzással ugyan, mégis mintha most éppen hogy „igazságszolgáltatás” történt volna - fontos jogi momentumok, fenntartások ellenében is. A testület többsége ugyanis 6:2 arányban igazat adott, sőt visszamenőlegesen igazságot szolgáltatott a közzsféra egy csekély részének, szemben két kiváló közjogász (Kiss László és Kukorelli István) különvéleménybe foglalt, szikár, kijózanító jogi (ellen)érveivel.

Cím
Tizenhárom annyi, mint nulla?

Dátum
2005.09.14.

A testület diszkriminatívnak, ezért alkotmányellenesnek mondta ki azt a közzsférára vonatkozó szabályozást, amely nem törődve azzal, hogy valaki pl. a 2004. évet végigdolgozta, elvette azok egy havi külön juttatását, akik 2005. január 1-én már nem álltak alkalmazásban. /Kap(hat)tak ellenben azok, akik az új évben akár csak egy-két napig státuszban voltak./ Ez önkényes, tárgyilagos mérlegelés szerint elfogadhatatlan különbség-tétel a foglalkoztatottak különböző csoportjai között. Alkotmányértést verifikált az AB a miatt is, hogy a törvényhozás nem alkotott olyan átmeneti szabályozást, amely tisztázta volna: mi a jog és a teendő akkor, amikor a 13. havi fizetés rendszere „nulladik” havi juttatási modellre áll át. A legalábbis de facto alkotmányértő mulasztás rendezésére viszont nem szabtak meg határidős jogalkotási kötelezettséget, magát a külön juttatásra vonatkozó „rendszer-váltást” pedig a testület alkotmányossági szempontból szó nélkül, illetve békén hagyta. Utal a határozat arra, hogy a külön juttatás törvényi szabályozása nem következik kényszerítően az alkotmányból, az nem alapjog, de ha a törvényhozó bevezeti, teljes mértékben szabad belátása szerint mégsem rendelkezhet vele, az egyenlő elbánás elve ui. nem sérülhetne. Ugyanakkor az AB szerint a 13. havi fizetés nem munkabér. Döntés nélkül felveti a határozat, hogy a külön juttatás időarányos részének megítélése szóba jöhetne, ilyen, részleges kifizetés itt-ott történt is, de az AB-határozat (mely mindenkire nézve kötelező) ennél nem megy tovább. A visszamenőleges hatályú megsemmisítés után hatályban maradó szövegrészt - évszám beapplikálása nélkül - a döntés rögzíti. Talán ez okozott optikai csalódást sokaknál - ti., hogy a kismama-gyes ügy mintájára majd' mindenkinek pénz áll a házhoz. A 13 mégiscsak szerencseszám?! Nos, nem az.

A fentiekből - hibásan - sokáig az jött át a média világába(n), hogy akkor bizony 800 ezer közszolgának ki kell fizetni a 2004. évre eső „tizenharmadik fizetést”, habár a kormány nem tudja, hogy mikor és miből teremti elő az ehhez szükséges 160-180 milliárd Ft-ot. Sőt, lábra kelt egy illúzió: miután az egységesítés 2005. elején egy kis pénzt már hozott, talán kétszer ad, ki gyorsan ad, azaz a kormány megint fizet, mint a katonatiszt. Előrebocsátom: fizetni mindig lehet, a gáláns gesztus akár illő is, de AB-határozatból fakadóan, általánosan az nem kötelező.

Az állam meglehetősen mostohán, sokszor lekezelően, politikai kényszerzubbonyt is használva bánik tisztviselőivel. Felfedduzzasztja a létszámot (gyakran politikailag lekozma)lt) vatta-emberekkel, majd szétcsap köztük, fűnyíróval rendet vág soraikban. Sok politikus össze-vissza beszél, nem tudja, mit is kéne tennie, de abban biztos, hogy az apparátusa nem segíti, sőt ő ellene dolgozik, a sok konok bürokrata gátja mindennek. „Minek „ezeknek” adni bármit is, amikor nem muszáj? 15 éve ez megy, néha csendben, máskor harsány módon. Ebben a milióban könnyű a pénz-osztó szisztémát úgy egységesíteni, hogy egy év juttatása generálisan kiesik a rendszerből. Szerintem rosszabb a közigazgatás politikusi vezérlése, mint a közszolgák szakmai munkája, hozzáértése, teljesítménye, alázata és lojalitása. Jó helyre került volna az egy havi juttatás, ha azt trükkök nélkül odaítélik és meg is adják. Valószínűleg vissza kell állni a

Dr. Kolláth György

korábbi, 9-12 éven át alkalmazott juttatási módszerre. Jól ismerte fel mindezt az AB, ám nem ástott elég mélyre, beérte könnyű, leegyszerűsített, ugyanakkor olcsó megoldással, (jog)magyarázattal. A nemmel szavazó alkotmánybírák további elemzésre, munkára ösztönözték volna testületüket: hiába. Konklúzió: bizonyára perrel avagy a nélkül meg fogják kapni a 2004. évre jutó pénzüket azok, akik azért estek el tőle, mert alkalmazásuk 2005. január 1-én megszűnt, ám a többiek alanyi jogon, visszamenőlegesen, egy havi apanázst kiverekedni aligha tudnak.

Mindez döntően nem az AB hibája, nem az ő felelőssége. Az AB nem misztérium, nem polgári vagy munkaügyi bíróság, ezért nem szankcionál, nem finanszíroz, nem kötelez és nem marasztal, hanem pusztán megsemmisít és szűk körben jogorvoslatot nyújt. Ez következik alkotmányos rendeltetéséből, a hatalommegosztás logikájából. Ezért nem olvasható ki a döntésből, hogy mit is kellene tenni az államnak a jogalkotási szarvashiba alkotmányossági műtéte után. Egyre inkább már csakis ilyen (megosztott, átalány-minimum jellegű, valódi jogfejlesztő hatás nélküli) határozatokra számíthatunk. A tutit mondják, nem a frankót. Más ez az AB, mint volt elődje: a Sólyom László vezette testület. Más az a politikai-közjogi mező is, amelyben (túl)élni, működni, hitelesnek maradni kéne. A közhatalmi intézmények eljelentéktelenedése folytatódik, s az lassan az Alkotmánybíróságot is megérintheti. Ez ad súlyt, egyben fénytörést a közszolgák félpénzes határozatának, meg a bíróválasztás politikai és morális kínkeserveinek. A közszolgáknak marad a megtiszteltetés: ők aztán igazán nem pénzért gondolkodnak.